

מבשר טוב

סעודה ג' פרשת ויחי תשע"ו

עיה"ק צפת

- א -

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַת עָשָׂר שָׁנָה וַיְהִי יָמֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם חִיָּו שִׁבְעַת שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמָאתַיִם שָׁנָה (בראשית מז, כה). הקשה אא"ז בסה"ק תולדות אדם (פרשת ויחי, דנ"ו ד"ה ויחי) וזל"ק: יש לדקדק למה ליה למיכתב ויחי עד שבע עשרה שנה, הלא ידענו ממילא שהיה בארץ מצרים שבע עשרה שנה, כי בבואו אל פרעה אמר ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה, וכל ימי חיי יעקב היו שבע שנים וארבעים ומאת שנה, ממילא ידענו שבארץ מצרים היה שבע עשרה שנה, והקושיא מבואר וידוע בספרים, עכל"ק.

וכן הקשה בספר אור החיים הק' וזל"ק: "צריך לדעת למה הוצרך לומר מה שחיה בארץ מצרים. ועוד קשה, לא היה צריך לומר אלא ויהי ימי יעקב וגו' קמ"ז וגו', ואני יודע לפי החשבון כי י"ז שנה חיה בארץ מצרים, למה שקדם בהודעה בפרשת ויגש, דכתיב (לעיל פסוק ט) שני מגורי שלשים ומאת שנה", עכל"ק.

עוד הקשה בספר אור החיים הק' מדוע אמר הכתוב ויחי יעקב, ולא ויחי ישראל, שהרי כבר אמר לו הקב"ה (בראשית לב, כח) "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל".

- ב -

ויש לבאר בהקדם הגמ' יומא (כח:): "דאמר רבי חמא ברבי חנינא, מימיהן של אבותינו לא פרשה (גירסת עין יעקב - לא פסקה) ישיבה מהם. היו במצרים ישיבה עמהם, שנאמר לך ואספת את זקני ישראל. היו במדבר ישיבה עמהם, שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל. אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ואברהם זקן בא בימים. יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ויהי כי זקן יצחק. יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ועיני ישראל כבדו מזקן. אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו, אמר רבי אלעזר שמושל בתורת רבו".

וצריך לדעת מדוע הוצרכו אבותינו הק' לייסד ישיבות מיוחדות, ולא הסתפקו בישיבתם של שם ועבר, שהיה להם ישיבות כמובא בחז"ל בכ"מ, וגם האבות עצמם למדו בישיבות של שם ועבר כמבואר בחז"ל.

ויש לומר שישנו חילוק יסודי בין ישיבתם של שם ועבר לישיבתם של האבות הק'. דהנה אמרו חז"ל במסכת ברכות (טז:): "תנו רבנן, אין קורין אבות אלא לשלושה", ופירש הבעל שם טוב הק' זיעוכ"י (אור הגנוז לצדיקים פרשת כי תצא, בעש"ט עה"ט סו"פ בחוקותי) הטעם שאין קורין אבות אלא לשלושה, כיון שהם השפיעו על עם ישראל עד סוף כל הדורות, כמו השפעה שמשפיע אב לבנו.

וכן אמרו במסכת בבא בתרא (ק). "דכתיב קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה (בראשית יג, יז)... כדי שיהא נוח לכבוש לפני בניו". ועוד איתא במדרש רבה (בראשית רבה מ, ח) "אמר הקב"ה לאברהם אבינו צא וכבוש את הדרך לפני בניך". והיינו שהאבות הק' סללו את הדרך לפני בנייהם עד סוף כל הדורות.

וזה היה הענין שהאבות הק' יסדו ישיבות אע"פ שהיו קיימים הישיבות של שם ועבר, כי האבות הק' סללו בזה את הדרך לפני בנייהם שלא תפסוק מהם ישיבה עד סוף כל הדורות.

היינו, שלא כשישיבות של שם ועבר שהיו רק לזמן, וגם לימוד התורה"ק אצלם השפיע רק לזמנם, ואילו לימוד התורה"ק בישיבות של אבות"ק היה לו השפעה נצחית על הלומדים שם.

וגם פעלו אבוה"ק שיוכלו בני ישראל בכל הדורות לנצח, לייסד ישיבות ובתי מדרשות ובתי כנסיות לעבודת השי"ת, למרות שע"פ רוב ישנם קשיים ומניעות על ידי הסט"א וכת דיליה.

ואבותינו הק' אברהם יצחק ויעקב ע"ה וכן משה רבינו ע"ה חיים בכל דור, כמו שייסד כ"ק אאמו"ר צוקללה"ה לומר "אני מאמין באמונה שלימה שבכל דור ודור יש צדיקים כאברהם יצחק ויעקב". והיינו שהם חיים, שמכוחם שהקימו ישיבות ועמדו בנסיונות יש ישיבות ותוה"ק בכל דור ודור.

- ג -

והנה כתיב (מיכה ז, כ) "תתן אמת ליעקב", ואין אמת אלא תורה (ראה ברכות ה: - אמת זו תורה). וצריך ביאור, דהרי כל האבות לא פסקה ישיבה מהם, ואם כי יעקב אבינו ע"ה היה "בחר שבאבות" (בראשית רבה עו, א), עכ"ז כולם למדו תורה, וא"כ מדוע מתייחסת התורה דוקא ליעקב.

ויש לבאר בהקדם מאמר הרה"ק הר"ב מפשיסחא זיעוכ"י (ראה שפתי צדיק פרשת וישב אות א) שאמר שמתפעל מאוד מיעקב אבינו ע"ה שבמשך כ"ב שנה נסתלקה ממנו שכינה - וחשב שאין לו עולם הבא מכיון שמת אחד מבניו בחייו (ראה רש"י בראשית לז לה). וגם היה בצער גדול כי כל התורה שלמד בישיבתם של שם ועבר מסר ליוסף (ראה רש"י בראשית לז ג), ואחר שנעלם ממנו יוסף חשב שנאבד המשך מסורת התורה, שהוא איש מפי איש [כמבואר בפרקי אבות פ"א מ"א] - ועכ"ז המשיך לעבוד את השי"ת כמו בזמן ששרתה עליו שכינה.

ונסיון כזה שחושב שאין לו עולם הבא, הוא נסיון גדול ועצום וקשה עד מאוד, כמו שהביא בספה"ק נוצר חסד להרה"ק מקאמארא (על אבות, פ"ד אות כב) מעשה מהבעל שם טוב הק' זיעוכ"י, וזל"ק: "שפעם אחת על ידי הפצרת אשה עקרה אחת, וגם הוא היה לו עת דוחק קודם הפסח והיא הביאה לו בהרחבה, ונתרחב דעתו הקדושה, ונשבע לה שיהיה לה בן, והיא הייתה איילונית ממש לגמרי, ועל ידי שעשה זאת להטריח את קונו שמע כרוז שאין לו חלק לעולם הבא, ושמח הצדיק שמחה גדולה, ואמר עתה בא לי עת ועונה שאוכל לעבוד את בוראי באמת בכל לבי, כי אחר שאין לי בטחון של עולם הבא. ובקבלה זאת ובעבודה כזאת אמיתיית תיקן הכל. ואמר לו רבו אחיהו השילוני הנביא שהיה זה לנסיון, ועל ידי שעמד בנסיון זה תיקן הכל", עכ"ל"ק.

ונסיון זה היה גם ל"אחר", שיצא לתרבות רעה רח"ל, ושמע שיצאה בת קול ואמרה "שובו בנים שובבים חוץ מאחר" (חגיגה טז), והוא לא עמד בנסיון, ורצה לכל הפחות ליהנות מעולם הזה. (אגרא דפרקא אות א, בשם הרבי מלובלין זיעוכ"י). וכן היה נסיון זה ל"גיחזי" ול"אותו האיש" שנמנעו מלעשות תשובה ואיבדו עולמם, כי שמעו ש"כל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה" (סוטה מז). ללא השמטת הצנזור עפ"ל וימ"ש), ואעפ"כ היה להם להתאמץ ולעשות תשובה.

וזה היה המעלה של יעקב אבינו ע"ה, שאפילו שחשב במשך כ"ב שנה שאין לו עוה"ב, בכל זאת לא נפל ממדרגתו ולא התייאש, אלא המשיך בעבודתו הקדושה באותו אופן כמו בזמן ששרתה עליו שכינה. ובעבודת ה' במצב נורא קשה של יעקב אבינו ע"ה סלל את הדרך לפני בניו ונתן כח לבני ישראל שגם הם יוכלו לעמוד בנסיונות היצר הרע, שרוצה לשכנע את בני ישראל שהם עמלים בתוה"ק לשוא ח"ו וללא תועלת, שממילא לא יהיה להם עולם הבא, והוא אחד מעקרי הנסיונות בעקבתא דמשיחא.

ובאמת כל תכלית ירידתם של ישראל הוא רק נסיון כדי שיוכלו לעלות. וכמו שביאר אא"ז בסה"ק תולדות אדם (מאמרים לחנוכה, דשי"א ד"ה ואתה) וזל"ק: "איתא במדרש (ראה מגילה טז). ישראל כשהן יורדין יורדין עד לעפר, וכשהן עולין עולין עד לרקיע, עכ"ד. וכתב (דברים לב, ט) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. ומהטבע של ישראל, אף כשיורדין לעפר שהמה בתכלית השפלות חלילה, עם כל זה נתעורר הנקודה הפנימית של ישראל לעלות עד לשמים, לעבוד את השם יתברך בתכלית העילוי. והנקודה הפנימית לא בטלה לעולם, כי הוא דבר המעמיד, ודבר המעמיד אפילו באלף לא בטיל (יו"ד פז, יא), וחלילה לקרות שפלות ישראל ירידה, כי היא ירידה צורך עליה, כנאמר (תהלים צז, יא) אור זרוע לצדיק, כמו הזרוע אשר אם ירקב אז יתחדש כוחה ותוציא הרבה ממה שנרקב, כמו כן ישראל, אף כשהן יורדין חלילה, נתעורר אצלם הנקודה הפנימית, ועולין עד לשמים", עכ"ל"ק.

וכ"כ גם דו"ז בסה"ק ארן עדת (ליקוטים חדשים) וזל"ק: "משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עדי מרום, כאשר יתברך שמו משפיל גאים, אז המה נעשים בעיניהם נכנעים ושפלים כטבע בני אדם ופרט בני ישראל,

וממילא הוא אחר כך מגביה שפלים אותן שנעשו שפלים על ידי שהשפילום, עכל"ק. והיינו שהירידה היא צורך עליה.

וכן היה מעשה אצל רבי אלעזר בן דורדייא שעבר עבירות חמורות, ושמע שאין מקבלין אותו בתשובה, ועכ"ז עשה תשובה, ומתכלית השפלות זכה קנה עולמו בשעה אחת, כדאיתא במסכת עבודה זרה (יז). "אמר אין הדבר תלוי אלא בי, הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו. יצתה בת קול ואמרה ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא... בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת, ואמר רבי לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן אלא שקורין אותן רבי".

וזה הוא מכוחו של יעקב אבינו ע"ה, שנסתלקה הימנו שכינה כ"ב שנה, וחשב שאין לו עוה"ב, ועברו עליו צרות רבות, ועכ"ז שלא היו לו מדריגות לא התייאש ועבד את השי"ת בכל כוחו, וסלל בזה את הדרך לפני בניו לא להתייאש בשום מצב, אלא להתחזק תמיד, אף בשעת הנפילות, ולדעת שהירידה אינה כי אם לצורך עליה.

ובאמת זה הוא דרך בריאתו של עולם, כדאיתא במסכת שבת (עז): "דברי שא חשוכא והדר נהורא", ולפני אור היום מתגבר החושך. וכן היה גם ביציאת מצרים כמבואר במשנה פסחים (קטז): שהוציאנו הקב"ה "מאפילה לאור גדול".

ורואים להדיא שכל כוונת היצר הרע להכניס את ישראל ליאוש, כמו שניסה המן, וכמ"ש א"ז בסה"ק דברי בינה (פרשת תצוה, דרי"ג ד"ה וזהו הענין) וזל"ק: "וזהו הענין מה ששמח המן ימ"ש, כי כל כוונתו הרעה להכניס בישראל בחינת יאוש ח"ו, כאשר ראו ב[ע]יניהם חורבן בית המקדש והלכו בגולה, עי"ז רצה להכניס בהם בחינת פירוד לגמרי ח"ו, כמו שאמר (אסתר ג, ח) מפוזר ומפורד בין העמים, שהם בבחינת פירוד ח"ו משורשם על ידי שהם עתה בגלות בין העמים. ולזאת שמח שמחה גדולה שבז' אדר מת משה, כי הוא סבר בדעתו הכוזבת שענין פטירת משה הוא בחינת הסתלקות הדעת לגמרי ח"ו מישראל. אבל הוא לא ידע שבז' באדר נולד משה, היינו שכוונתו ית' כביכול בפטירתו של משה רבינו ע"ה [הוא] שע"י זה הצמצום יוכל להמשיך בזכותו בחינת התחדשות לישראל, אפילו כשיהיו בדיוטא התחתונה ח"ו יוכלו להתגבר ולהתחזק ולתקן כל מעשיהם והיו כקטן שנולד. וזהו בז' באדר נולד משה, שזכותו של משה נמשך לישראל שיוכלו להתחדש ולהיות כקטן שנולד, ויהיה תקנה לכל מעשיהם, ועי"ז יזכו להצמצום ולהכלל בשורש הקדושה, אמן כן יהי רצון, עכל"ק.

והיינו כמו שנתבאר בחז"ל (תיקו"ז קיב). שיש התפשטות דמשה רבינו ע"ה בכל דור, ומשה רבינו ע"ה ישנו בכל דור. ובסה"ק תניא (אגרת הקדש פרק כז) כתב דאיתפטותיה דמשה בכל דור היינו שהוא ישנו בכל יהודי, ואכמ"ל בזה.

וכח זה נתן הקב"ה לבני ישראל, שיוכלו להתרומם לרום המעלות גם מהשפלות הגדולה ביותר, אפילו מעומק השאול ר"ל, וכח זה השריש יעקב אבינו ע"ה כמו שנתבאר בעה"ת.

- ד -

והנה איתא במסכת סנהדרין (כד). "במחשכים הושיבני כמתי עולם (איכה ג, ו) אמר רבי ירמיה זה תלמודה של בבל". וכן איתא במדרש תנחומא (פרשת נח, אות ג) וז"ל: "לפי שלא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא על התורה שבעל פה, שנאמר כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית (שמות לד, כז), ואמרו חז"ל לא כתב הקב"ה בתורה למען הדברים האלה, ולא בעבור הדברים האלה, ולא בגלל הדברים, אלא על פי הדברים, וזו היא תורה שבעל פה, שהיא קשה ללמוד, ויש בה צער גדול, שהוא משולה לחשך, שנאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול (ישעיה ט, א), אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול, שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והיתר בטמא ובטהור, ולעתיד לבא ואוהביו כצאת השמש בגבורתו (שופטים ה, לא)".

הרי שתלמוד בבלי נמשל לחושך. ומאידך מצינו במסכת שבת (קמה): "הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל (ישעיה כז, ו), תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שבבבל שעושיין ציצין ופרחים לתורה". הרי שדוקא תלמידי חכמים שבבבל הם המה שעושים ציצים ופרחים לתורה. ויש לומר שהיא הנותנת, שמכיון שתלמוד בבלי הוא ענין של חשכות, נתקיים בלומדיה העם ההולכים בחושך ראו אור גדול.

והנה היצר הרע מנסה להחשיך לבני ישראל ולהקשות עליהם את העבודה, ולהביאם לידי יאוש, וראה מה שכתב בסה"ק קדושת לוי (פרשת ויגש ד"ה והנה עיניכם) בשם רבו, וזל"ק: "מורי ורבי הצדיק מורינו דוב בער אמר, שכמו שיש אור וחושך בעולם, כך יש בשכל האדם אור וחושך, עד כאן דבריו", עכל"ק. והיינו שאדם שאין לו דעת נקרא הולך בחושך.

וסגולת לימוד תלמוד בבלי הוא להוציא את לומדיו מחושך לאור גדול. וכח זה הוא מכוחם של האבות הקדושים שייסדו ישיבות, ובעיקר יעקב אבינו ע"ה שלמד תורה מתוך חשכות וצער, ובזה סלל הדרך לפני בניו, שיהיה להם בחינה זו של תורה שיכולה להוציא את לומדיה מאפילה לאור גדול.

וזה נרמז בפסוק "ויחי יעקב בארץ מצרים", שאפילו שירד יעקב אבינו ע"ה למצרים, שהיא ערות הארץ ומקום טומאה וחשכות, ומרמז על זמן של ירידה וחשכות, וכמ"ש אא"ז בסה"ק תולדות אדם (???) שכשירדו ישראל למצרים היו בתכלית הירידה, ועכ"ז שהיה יעקב בתכלית הירידה, היה "ויחי יעקב" היינו שהיה חי, ולא ח"ו במצב של יאוש בעבודת השי"ת,

ומטעם זה נקרא כאן "יעקב", המרמז על דרגה נמוכה, לשון עקביים, ולא בשם ישראל שהוא לשון שררה, לומר שאפילו בדרגה נמוכה ג"כ עבד את השי"ת.

ועוד רמז הכתוב שיעקב אבינו ע"ה חי בארץ מצרים "שבע עשרה שנה", היינו י"ז שנה, שהם בגימטריא טו"ב, כמ"ש אא"ז בסה"ק תולדות אדם (שם), ובא הכתוב לרמוז לתורה, כדאיתא במסכת אבות (פ"ו מ"ג) "ואין טוב אלא תורה", והיינו שתיקן ענין זה של תורה, ובארץ מצרים דייקא, היינו בגלות מצרים, והוא בעיקר השריש לדורות שבני ישראל יוכלו ללמוד את התורה בגלות ובחשכות.

ובזה החזיקו בני ישראל מעמד אפילו בזמנים הקשים, כמ"ש אא"ז בסה"ק תולדות אדם (פרשת מקץ, דמ"ג ד"ה על) וזל"ק: "איתא בזוהר (ח"ב קפח:) ומדרש (שמו"ר ה, יח) שישראל לא היה ביכולתם לסבול עול הגלות, אך בבואם לבתי כנסיות ובתי מדרשות וקורין הנחמות שהתנבאו הנביאים שעתיד לבוא עליהם והקדוש ברוך הוא יגאלם מגלות המר ויצילנו מידם, על ידי זה נתחזק כח אמונה בלבם וסובלים עול הגלות", עכל"ק. והיינו רק על ידי התורה"ק שבני ישראל יכולים להחזיק מעמד בגלותם הפרטי והכללי, למרות צרות אומות העולם והסטרא אחרא ה"י ויציל.

- ה -

ולכן יעקב אבינו ע"ה נתייחד משאר האבות הק' שאמרו עליו חז"ל בגמ' תענית (ה:): "יעקב אבינו לא מת... שנאמר (ירמיה ל, י) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", היינו שנשאר חי על ידי ה"תורת חיים" שמחיה את זרעו מבחינת ממות לחים. וזה מה זרעו בחיים, היינו אפילו שבחינת מתים, שרשעים בחיים נקראים מתים כדאיתא בגמ' ברכות (יח:), עכ"ז הוא בחיים, שמוסיף חיים וקדושה וכו' מבחינת מיתה לחיים.

וכעין שכתב אא"ז בסה"ק דברי בינה (פרשת שמות, ד"ח כ"י) וזל"ק: "כי באמת גם בבחינת קדושת הצדיקים האמיתיים יש ב' בחינות. האחד הוא, שהולכים במדריגות גבוהות ורמות למעלה משכל אנושי, ואין מחשבה תפיסא בהם כלל להשיג בחינת מחשבתם הקדושה, שהוא למעלה מהשכל שיכול להשיג פנימיות עומק עבודתם. והבחינה הב' היא בחינת צמצום ולבוש, שמצמצמים עצמם לעסוק גם בענינים הגשמיים, כדי שיתקשרו בזה עם כלל ישראל להעלותם לשורשן", עכל"ק.

וכן יעקב אבינו ע"ה נתן הכח לפני ישראל שיראו בחייהם איך שהקב"ה משגיח עליו, וידע מה לעשות בחיים, כמ"ש אא"ז בסה"ק דברי בינה (פרשת שמות, ד"ב ד"ה וגם) וזל"ק: "וגם ישים נגד עיניו פירושו של תיבת שור, שהוא לשון הבטה, כמו שכתוב (במדבר כד, יז) אשורנו ולא קרוב, דהנה כתיב (משלי יד, ד) ורב תבואות בכח שור, כי כמו שהאדם מסתכל ומביט בעיניו שכלו איך שכל עניניו באים בהשגחה פרטיות, והוא ית' כביכול המביט בעינא פקיחא על עמו ישראל, להחיות ולקיימם בגלות המר והנמהר עד עת קץ כפי ראייתו בזה, כן השי"ת ימשיך לו רוב תבואות בכל מילי דמיטב, וכל הברכות תבואתה לראשו. וזהו המכוון ורב תבואות בכח שור דייקא, בכח הראיה תלוי כל זאת", עכל"ק.

ואא"ז בסה"ק דברי בינה (פרשת שמות, די"א ד"ה ולמעלה) כתב וזל"ק: "ולמעלה מהם הוא נשמות אבוה"ק ומשה רבינו ע"ה, שהם המאירים לכל הענפים ולכל אחד ואחד כפי שורשו. כמו יום השבת המאיר ומחיה

לכל ששת הימים, כן על ידי שורש האבות ומשה רבינו נמשך אור ושפע לכל הענפים, לכל אחד כפי מידתו. וזה שסופי תיבות את יעקב איש הוא שבת, כמו שהשבצ מאיר להימים כן האבות מאירים לכל הנשמות. ויעקב הוא השורש לכל הי"ב שבטים, ולכך לא מת עד שראה סמ"ך ריבוא נפשות מיוצאי יריכו, בכדי להאיר לכל בסמ"ך ריבוא נפשות. הרי שענין האבות והשבטים הם קיימים ומאירים לישראל לעולם, אף אחרי הסתלקותם. וזה אף על פי שמנאן בחייהם חזר ומנאן במיתתן להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים (רש"י שמות א, א), שכל נפש מישראל יש לה עבודה מיוחדת להשי"ת, כמו פעולת הכוכבים בעולם. וכל זה נמשך מהשורש, שהוא האבות הקדושים. ולכך חזר ומנאן במיתתן להודיע חיבתן איך שכל פעולת ישראל הכל תלוי בכח אור קדושת האבות והשבטים המאירים לעולם לכל נשמות ישראל, ואין חילוק אצלינו אחרי מיתתן מכמו שהיו מאירים בחייהם", עכ"ל"ק.

הרי שחלוק ביסודו כח האבות ומשה רבינו ע"ה, שהם מאירים לבני ישראל בכל ענינים, ומשפיעים שפע קודש לכל הענפים, ולכל אחד כפי מדתו, ולא במדה שווה לכולם. והכח הזה הוא נמצא בפרט ביעקב אבינו ע"ה, שהוא כנגד התורה הקדושה כמו שנתבאר שהוא כמו ש"ק, והוא נותן חיות דקדושה לבני ישראל בכל מצב שהם.

- 1 -

הנה כתיב (בראשית מו, כח) "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גושנה", ופירש רש"י: "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה". וצריך לדעת מדוע שלח לצורך זה את יהודה ולא את יששכר. שהרי ביששכר נאמר (בראשית מט, יד-טו) "יששכר חמור גרם וגו', ויט שכמו לסבול", ופירש רש"י: "סובל עול תורה כחמור כבד שמטעינין אותו משא כבד, ויט שכמו לסבול עול תורה וכו'", ואילו יהודה נתברך במלכות. ועוד, שלא היה צריך לשלוח את יהודה לשם כך, אלא היה יכול לבקש מיוסף שיקים לו מקום הוראה בגושן.

עוד צריך לדעת מדוע כתב רש"י "לתקן לו בית תלמוד", ולא כתב להקים בית תלמוד.

עוד יש לדקדק דהנה כתיב בברכות שביריך יעקב אבינו ע"ה ליהודה (בראשית מט, ט): "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו", וצריך ביאור מה מיוחד בשכיבתו של הארי, דהלא עיקר גבורתו של הארי היא דוקא בקימתו משנתו וביקיצתו בכח הארי, ולא בשכיבתו ובשינתו, כמו שנאמר יתגבר כארי, וזהו בקומו משנתו ולא כשהולך לשכב. וגם צריך ביאור מהו "מי יקימנו", דהרי זה פשוט שהארי יכול לקום, וכן כל החיות יכולים לקום ולכמוד משכיבתם.

ויש לבאר בזה, דהנה כמו בגשמיות אם אדם יוצא ברגע אחד מחושך גמור ששהה שם זמן רב לאור גדול, הוא בסכנה שלא יהיה עור ר"ל, וכן הוא גם ברוחניות, וכמו שמצינו אצל יצחק אבינו ע"ה שנאמר בו (בראשית כו, יג): "ויגדל האיש וילך הלך וגדל עד כי גדל מאד", והיינו שגדל בהדרגה, ולא בפעם אחת.

אך יעקב אבינו ע"ה היה לו הכח לצאת בפעם אחת מאפילה גמורה לאור גדול, והוא נתן כח זה ליהודה. וזה בא הכתוב לומר, שיהודה היה לו כח זה, שאף אם היה במצב של "כרע שכב", עכ"ז היה "כארי", דהיינו שהיה לו גבורתו של ארי, שגם בשכיבתו הרי הוא ארי, וברגע אחד מתגבר ועומד. והיינו שגם כשהגיע ח"ו למצב של שכיבה ויאוש, עכ"ז התגבר בארי וקם ברגע אחד.

ויהודה השריש כח מלכות זה לכל בני ישראל עד סוף כל הדורות, וכדאיתא במסכת שבת (קיא.). "כל ישראל בני מלכים הם". וכן יהיה גם בביאת גואל צדק, שברגע אחד יצא העולם מאפילה לאור גדול.

ואשר על כן נקראים כל בני ישראל בשם "יהודים", כי יש להם כח זה של יהודה, שהם יכולים להתרומם ברגע אחד אף ממצב של "כרע שכב", היינו אף ממצבים של נפילות, שזה היה הכח של יהודה.

ועל כן שלח יעקב אבינו ע"ה את יהודה דייקא לתקן לו בית תלמוד, כי על ידו השריש כח זה בבני ישראל, שאף במצב של ירידה ונפילות, עכ"ז לא יתיאשו, ועל ידי לימוד התורה יתגברו ברגע אחד כארי ויעמדו, וכנאמר (משלי כד, טז) "כי שבע יפול צדיק וקם".

ומטעם זה כתב רש"י "לתקן לו בית תלמוד", ולא להקים בית תלמוד, כי תיקון של דבר ישן הוא יותר קשה מלייסד דבר חדש. וישיבתו של יעקב אבינו ע"ה היתה כבר קיימת בארץ ישראל, וכשירדו למצרים היה צריך לתקן אותה, ורק בכוחו של יהודה היה להתגבר על קושי זה.

וטעם נוסף מדוע לא ביקש יעקב אבינו ע"ה מיוסף שכבר היה במצרים לתקן לו בית תלמוד, כי תיקן עי"ז יעקב אבינו ע"ה לנצח שהבאים למקום אחר, שאינו המקום שלהם, יוכלו להתקין להם בית המדרש. ומאחר שיוסף היה מלך במצרים, והיה לו נקל לעשות דבר זה, ואילו יהודה שהיה גר בארץ ולא היה מתושבי המקום היה לו יותר קשה לתקן ישיבה, ובית מדרש שנבנה בקשיים יותר מצליח, והציבור נהנה ממנו יותר. וכן בית המדרש שבנה יהודה היה לו כח מיוחד לצרכי הבאים למצרים להתעלות ברוחניות, ושונה מבית המדרש שמסתמא בנה יוסף בהיותו במצרים, ודוק.

- ● -

ובית המדרש כאן, שתיקנו את המקום כמובן בטורח ובקשיים וכו', ויש בו במקום זה בעה"ת הבחינה שאמרו חז"ל (בבא מציעא לח.) "רוצה אדם בקב שלו יותר מט' קבין של חברו", יעזור השי"ת שיהיה בית גדול שמגדלים בו תורה ותפילה, ושיתעלו בו ברוחניות ובכל העניינים לטובה.

ובפרט על ידי אחדות, שכח זה מחזיק את בני ישראל בעקבתא דמשיחא, כמ"ש הרה"ק ר"י מרוז'ין זיעוכ"י שיעקב אבינו ע"ה אמר לבני ישראל: "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" (בראשית מט, א), והרי רצה לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה ונסתם ממנו, כמו שפירש רש"י ע"פ חז"ל, והוא רמז לבניו שזה מה שיקרה באחרית הימים, שיהיה חושך שתסתלק מהם השכינה, והעצה על זה הוא "האספו", שתהיו באחדות, שזה מה שיחזיק אתכם באחרית הימים בעקבתא דמשיחא.

וכמו שאמרו חז"ל במסכת סנהדרין (צח:): "שאלו תלמידיו את רבי אלעזר, מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח, יעסוק בתורה ובגמילות חסדים", שזה שייך על ידי אחדות ואהבה וידידות חבירים המנעימים זה לזה בהלכה (ראה סנהדרין כד.). ויעזור השי"ת שנזכה לביאת גואל צדק בב"א.

לקבלת הגליון מידי יום רביעי שילחו מייל ל- m0732951213@gmail.com